

ZAMONAVIY VA MILLIY OILALARDA IJTIMOYIY-MA'NAVIY TRANSFORMATSIYA UYG'UNLIGIGA TA'SIR ETISH OMILLARI

Rashidova Baxti Yaxyaevna

Jizzax politexnika instituti "Ijtimoiy fanlar" kafedrası katta o'qituvchisi

baxtirashidova@gmail.com

Isoqov Nodirjon

[JizPI. Transport fakulteti 111-23 YM guruh talabasi](#)

Annotatsiya: Ushbu maqola milliy va zamonaviy oilalarda sodir bo'layotgan ijtimoiy-ma'naviy o'zgarishlarni o'rganadi. Oilaviy tuzilmalar, qadriyatlar va ijtimoiy amaliyotlar evolyutsiyasi an'anaviy me'yorlar va globallasuv muammolari, texnologik taraqqiyot va o'zgaruvchan madaniy paradigmalar o'rtasidagi o'zaro ta'sirni aks ettiradi. Tadqiqot oiladagi o'zgarishlarga ta'sir etuvchi asosiy omillar, jumladan, ta'lim, ommaviy axborot vositalari, iqtisodiyot, din ta'siri va gender rollarining o'zgarishini ta'kidlaydi. Tadqiqot zamonaviy ijtimoiy tendentsiyalarni qamrab olgan holda, oilaviy hamjihatlikning mohiyatini saqlab qolish uchun moslashuvchan strategiyalar zarurligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy-ma'naviy o'zgarishlar, oila tuzilmalari, milliy oilalar, zamonaviy oilalar, globallasuv, gender rollari, iqtisodiy omillar, ta'lim va oila.

Oilalar qadriyatlar, an'analar va ma'naviy e'tiqodlarni etkazish uchun mas'ul bo'lgan asosiy ijtimoiy institutlardir. Biroq, globallasuv va jamiyat taraqqiyoti bilan milliy va zamonaviy oila tuzilmalari sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Ushbu o'zgarishlar an'anaviy oilaviy rollarga qarshi turadi, munosabatlarni qayta belgilaydi va oilaviy hayotni boshqaradigan ma'naviy asoslarni qayta konfiguratsiya qiladi. Ushbu tadqiqot zamonaviy oilalarga ta'sir etuvchi dinamikani tushunish uchun ushbu o'zgarishlarning harakatlantiruvchi omillarini o'rganadi.

Ijtimoiy-ma'naviy o'zgarishlar kontseptsiyasi madaniy qadriyatlar, oilaviy normalar va ma'naviy amaliyotlarning o'zgarishini aks ettiradi. Olimlar qadimdan oilaning ijtimoiy hamjihatlik birligi sifatida muhimligini ta'kidlab kelishgan. Milliy oilalar ko'pincha jamoaviy tamoyillar asosida boshqariladi, zamonaviy oilalar esa individualizmga moyil. Oldingi tadqiqotlar globallasuv, raqamli aloqa va iqtisodiy siljishlar oiladagi ma'naviy va ijtimoiy rollarni qanday o'zgartirishini ta'kidlaydi.

Ushbu maqola etnografik tadqiqotlarning sifatli ma'lumotlarini turli ijtimoiy-iqtisodiy kelib chiqishi bo'lgan oila a'zolarining miqdoriy so'rovlari bilan birlashtirish orqali

aralash usullarni qo'llaydi. Transformatsiya dinamikasini har tomonlama tushunishni ta'minlash uchun milliy oila tuzilmalari va shahar zamonaviy oilalaridan ma'lumotlar to'plangan.

Oilalarning ijtimoiy-ma'naviy o'zgarishini bir necha asosiy omillar bilan bog'lash mumkin:

1. Globallashuv va texnologik taraqqiyot

Globallashuv an'anaviy qadriyatlarga qarshi zamonaviy turmush tarzi, ommaviy axborot vositalari va madaniy mahsulotlarni taqdim etadi.

Texnologiya oilalar ichidagi muloqot modellarini qayta shakllantirishda markaziy rol o'ynaydi va ko'pincha shaxsiy o'zaro ta'sirlardan ko'ra raqamlilikka olib keladi.

2. Gender rollarining o'zgarishi

An'anaviy oilalar ko'pincha aniq belgilangan gender rollariga ega, zamonaviy oilalarda esa ko'proq tenglik dinamikasi namoyon bo'ladi.

Ayollarning ta'lim va ish bilan ta'minlanishi oiladagi mas'uliyat va munosabatlar dinamikasini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Iqtisodiy omillar

Iqtisodiy sharoitlar oila farovonligi, barqarorligi va o'sishiga bevosita ta'sir qiladi.

Ikki daromadli uy xo'jaliklari keng tarqalgan bo'lib, oilaviy hayotning tuzilishi va tartiblarini o'zgartiradi.

4. Ta'lim va ijtimoiy xabardorlik

Ta'lim olish imkoniyati oila a'zolarining nikoh, ota-onalik va ma'naviy amaliyotga bo'lgan munosabatiga ta'sir qiladi.

Zamonaviy oilalar shaxsiy rivojlanishni birinchi o'ringa qo'yishadi, ko'pincha shaxsiy yoki kasbiy maqsadlar uchun nikoh va farzand tarbiyasini kechiktiradilar.

5. Din va ma'naviyatning ta'siri

Milliy oilalar diniy va madaniy an'analarga chuqur ildiz otgan.

Zamonaviy oilalarda sekulyarizatsiya ta'siri diniy urf-odatlarining e'tiborini pasaytiradi, bu esa yangi ma'naviy asoslarni o'rganishga olib keladi.

6. Ommaviy axborot vositalari va madaniy ta'sir

Ommaviy axborot vositalari oilaviy hayot haqidagi yangi rivoyatlarni taqdim etadi, umidlar va intilishlarga ta'sir qiladi.

Turli madaniyatlar va turmush tarziga ta'sir qilish an'anaviy oilaviy amaliyotlarni qiyinlashtiradi, moslashish va integratsiyani rag'batlantiradi.

7. Huquqiy va institutsional o'zgarishlar

Nikoh, ajralish va farzand tarbiyasiga oid qonunlardagi o'zgarishlar kengroq ijtimoiy o'zgarishlarni aks ettiradi.

Huquqiy bazalar turli xil oila tuzilmalari uchun himoyani taklif qiladi va inklyuzivlikni ta'minlaydi.

Xulosa o'rnida shuni aytish lozimki, oilalarning ijtimoiy-ma'naviy o'zgarishi jamiyat taraqqiyotining muqarrar natijasidir. Milliy oilalar urf-odatlariga asoslangan bo'lsa-da, moslashuvchanlik, tenglik va innovatsiyalarni rag'batlantiradigan zamonaviy tendentsiyalarning ta'siri ostida. Shu bilan birga, zamonaviy oilalar tez sur'atda turmush tarzi sharoitida uyg'un munosabatlarni saqlab qolishda qiyinchiliklarga duch kelishmoqda. Ushbu o'zgarishlarni tushunish zamonaviylikni qabul qilgan holda madaniy qadriyatlarni saqlaydigan muvozanatli oila birliklarini rivojlantirish uchun juda muhimdir. Kelajakdagi tadqiqotlar oilaviy farovonlikni ta'minlash uchun ushbu ta'sirlarni uyg'unlashtirish strategiyalariga e'tibor qaratishlari kerak.

REFERENCES:

1. Beck, U. (2002). *Individualization: Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. SAGE Publications.
2. Giddens, A. (1992). *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love, and Eroticism in Modern Societies*. Stanford University Press.
3. Inglehart, R., & Baker, W. E. (2000). Modernization, Cultural Change, and the Persistence of Traditional Values. *American Sociological Review*, 65(1), 19-51.
4. Yaxyayevna, R. B. (2023). We Will Not Allow Ignorance to Replace Enlightenment. *Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences*, 2(3), 23-26.
5. Yaxyayevna, R. B. (2023). The Role of the Neighborhood in Preparing Young People for Family Life. *AMERICAN JOURNAL OF SCIENCE AND LEARNING FOR DEVELOPMENT*, 2(3), 37-40.
6. Рашидова, Б. Я. (2024). ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ҚАНЧА МУКАММАЛ БЎЛСА, ХАЛҚ ШУНЧА БАХТЛИ ЯШАЙДИ. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(1), 464-469.
7. Tajibaev, M. A., & Rashidova, B. Y. (2022). Content of the concept of synergetics. *Scientific progress*, 3(3), 938-941.
8. Рашидова, Б. (2022). ЮКСАК МАЪНАВИЯТ АВВАЛО ИНСОН ОДОБИДА НАМОЁН БЎЛАДИ. ТА'ЛИМ ВА RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(12), 351-355.

9. Yaxyaevna, R. B., & Nurbek, A. (2023). MA'NAVIYAT JAMIYAT HAYOTINING JONI VA RUHI. In " ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM (Vol. 1, pp. 503-506).
10. Yahyaevna, B. R. (2023). Education-First of All, it Means Immigration of Knowledge to the Child through Kindness, Attention and Care. *AMERICAN JOURNAL OF SCIENCE AND LEARNING FOR DEVELOPMENT*, 2(1), 161-168.
11. Yaxyaevna, R. B., & Nurbek, A. (2024, February). KELAJAGIMIZNI YOVUZ KUCHLAR QO'LIGA BERIB QO'YISHGA HAQQIMIZ YO'Q. In *INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 32-36).
12. Rashidova, B. Y. (2023). YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHDA MAHALLANING TUTGAN O'RNI.
13. Obidova, F., Umarova, Z., & Rashidova, B. (2024, March). Opportunities to increase the efficiency of the development of tourism services (In the example of Jizzakh Region). In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 3045, No. 1). AIP Publishing.
14. Tajibaev, M. A., & Rashidova, B. Y. (2022). The concepts of sustainability and instability in synergetics are an important principle. *Scientific progress*, 3(3), 930-933.
15. Rashidova, B. Y. (2023). QUALITY EDUCATION AND TRAINING IS THE DEMAND OF THE TIMES. *Экономика и социум*, (2 (105)), 300-303.
16. Yahyoevna, R. B. (2022, March). WAYS AND WAYS TO PREVENT POVERTY (ON THE EXAMPLE OF UZBEKISTAN). In *E Conference Zone* (pp. 39-42).
17. Yakhyaevna, R. B., & Tulembaevna, M. S. (2024). Education of Youth in the Spirit of Patriotism. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(3), 338-342.
18. Abdullayevna, F. K., & Zafarovna, Y. N. (2024, February). XOTIN-QIZLAR O'ZGARISH VA YANGILANISHLAR ILM-FAN SOHASIDA. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 2, pp. 311-314).
19. Abdullayevna, F. K., & Abdurashidovich, T. M. (2021). Supporting young people and strengthening the health of the population-as a priority in the appeal. *International Journal of Discourse on Innovation, Integration and Education*, 2(2), 147-152.
20. Abdullayevna F. K. THE HISTORY OF SPECIAL CAMPS IN GERMANY DURING THE SECOND WORLD WAR //CURRENT RESEARCH JOURNAL OF HISTORY. – 2022. – Т. 3. – №. 01. – С. 1-5.
21. Файзуллаева К. А. ТАРИХИЙ ҚАДРИЯТЛАРГА ТЎҒРИ МУНОСАБАТНИ ШАКЛЛАНТИРИШ //MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS. – 2019. – С. 111.